

Rezisztens baktériumok

A világban mindenhol egyre nő az antibiotikummal szemben ellenálló (rezisztens) baktériumok száma, és még nagyobb terápiás dilemmát jelentenek a többfajta antibiotikumnak is ellenálló, ún. multirezisztens baktériumtörzsek. Egyes előrejelzések szerint már nagyon hamar, nagyon sok esetben tehetetlen lesz az orvostudomány e rezisztens kórokozókkal szemben. Mit tehetnek a betegek ellenük?

A fertőzések legyőzésének jól bevált gyógyszerei az antibiotikumok, azonban az antibiotikum nem általános csodaszer minden fertőzés esetére. Alkalmazásakor alaposan mérlegelni kell a körülményeket, és csak azoknak a betegeknek szabad szedniük, akik a kezeléstől valóban gyógyulást várhatnak. Az antibiotikumok esetében a helytelenül alkalmazott gyógyszeres terápia nem „csak” azzal a következménnyel járhat, hogy nem hozza meg a kívánt hatást, és mellékhatások felesleges kockázatának teszi ki a beteget. A kórokozók ugyanis különféle mechanizmusokat fejlesztenek ki annak érdekében, hogy ellenálljanak az antibiotikumok hatásának, túléljék a gyógyszeres kezelést.

MIK AZOK AZ ANTIBIOTIKUMOK?

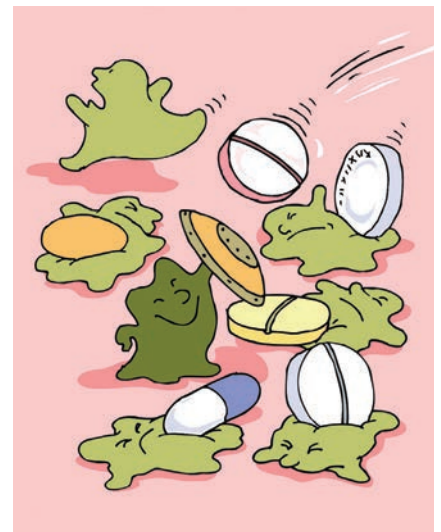
A fertőzéseket különféle baktériumok, vírusok, gombák, ritkábban más természetű mikroorganizmusok idézik elő. Vannak olyan, pl. a bőrön vagy a bélrendszerben élő és szaporodó baktériumok, amelyek semmilyen betegséget nem okoznak, más baktériumok viszont a szervezetbe bejutva, ott szaporodva fertőzést (infekciót), betegséget idéznek elő. A vírusok a baktériumoknál is kisebb mikroorganizmusok, csak a gazdaszervezetben képesek megélni és szaporodni, onnan kikerülve elpusztulnak.

Az antibiotikumok (más néven: antimikrobás szerek) olyan hatóanyagok, melyek képesek a betegségkókozó baktériumok elpusztítására, vagy legalább növekedésük, szaporodásuk gátlására. Az ún. széles spektrumú antibiotikumok többféle baktériummal szemben is hatásosak, míg a szűkebb spektrumú szerek csak bizonyos baktériumok ellen vehetők be. Az antibiotikumok a vírusok ellen hatástalanok, vírusfertőzésekben adásuk felesleges, csak mellékhatások kockázatának teszi ki a beteget, és elősegíthetik a rezisztens törzsek kiválogatódását.

MIT JELENT A REZISZTENCIA?

Antibiotikumrezisztenciáról akkor beszélünk, ha egy baktériumtörzs képes túlélni az elpusztításukra rendelt antibiotikum hatását. Ilyenkor a kórokozók a kezelés ellenére sem pusztulnak el, hanem tovább növekednek és szaporodnak. Ez jelentősen nehezíti, sőt akár teljesen megghiúsíthatja az antibiotikumrezisztens törzsek által okozott fertőzések kezelését, kórházi kezelés is szükségessé válhat, melynek időtartama gyakran elhúzódik.

A rezisztencia bármilyen életkorú beteget érinthet. Senki sem lehet biztos benne, hogy nem fertőzi meg valamilyen rezisztens baktériumtörzs, ám élnek köztünk olyanok, akik különösen veszélyeztetettek

A legelterjedtebb rezisztens baktériumok közé tartoznak a meticillin-rezisztens *Staphylococcus aureus* (MRSA), a vancomycin-rezisztens *Enterococcus faecium* (VRE) és a kiterjesztett spektrumú béta-laktámázt (ESBL-t) termelő *Escherichia coli*.

az ilyen infekciók előfordulása szempontjából. Ide tartoznak az idült betegségben szenvedők, illetve azok, akiknek az immunrendszere valamilyen betegség vagy az immunrendszert gyengítő gyógyszeres kezelés nyomán kevésbé képes felvenni a harcot a szervezetbe jutó kórokozókkal szemben.

A baktériumok nemcsak az antibiotikumokkal találkozáskor képesek rezisztenciát kialakítani, hanem létezik ún. természetes rezisztencia is, mely jelentősen megnehezíti a gyógyszerválasztást egy esetleges fertőzés esetén. Az antibiotikumhasználat kapcsán kialakuló rezisztencia csak tovább súlyosbítja a helyzetet, még inkább megnehezítve az eredményes kezelést. A rezisztencia az esetek jelentős részében csak azt követően alakul ki, hogy a baktérium először találkozott az adott antibiotikummal. Ennek veszélye különösen nagy akkor, ha a beteg a szükséges adagot olykor elfelejti bevenni, vagy ha idő előtt abbahagyja az orvos által javasolt kúrát.

MIÉRT VESZÉLYES A REZISZTENCIA?

Az antibiotikumok hatásának ellenálló baktériumtörzsek számának rohamos növekedése hatalmas dilemmát jelent a kezelési terv felállítása során. A baktériumok akár rövid időn belül is alkalmazkodhatnak a megváltozott körülményekhez, így könnyen előfordulhat, hogy az előző alkalommal az adott fertőzés legyőzésében még hatásosnak bizonyult készítménnyel szemben a baktérium a következő alkalomra már rezisztenssé válik. Ennek nyomán egyre szűkül a siker reményében bevethető antibiotikumok köre. Végül eljuthatunk oda, hogy egyetlen antibiotikum sem képes elpusztítani bizonyos baktériumokat, mivel azok minden antibiotikumcsoportnak ellenállnak (multirezisztencia). Ez pedig a beteg életébe kerülhet.

HOGYAN ÉS MIÉRT ALAKUL KI A REZISZTENCIA?

A rezisztencia rohamos terjedésének fő oka az antibiotikumok nem megfelelő vagy felesleges használata. Amikor a beteg egy fertőzésre antibiotikumot kap, az alkalmazott szer iránt érzékeny baktériumok elpusztulnak, míg a vele szemben ellenálló baktériumok túlélnek a gyógyszeres

kúrát. E folyamat nyomán kiválogatódnak a rezisztens példányok, ezek növekednek és szaporodnak tovább. Minden újabb antibiotikumalkalmazás tovább növeli a rezisztens baktériumok számát.

A rezisztencia kockázatát feleslegesen fokozó gyakorlat mintapéldája a vírusfertőzések esetében alkalmazott antibiotikumkúra. Minthogy az antibiotikumok a vírusokkal szemben hatástalanok, a kezelés anélkül növeli a rezisztens baktériumok számát, hogy ennek bármilyen terápiás hozadéka lenne a beteg számára.

MIT TEHET A BETEG A REZISZTENCIA ELLENÉBEN?

Az antibiotikumrezisztencia elleni harcban a fő feladat az orvosokra hárul. A gyógyszerrel rendelkező orvosnak mindig gondosan kell mérlegelnie, hogy az adott esetben valóban várható-e terápiás eredmény az antibiotikumok adásától, és csak akkor írhat fel antibiotikumot, ha erre a kérdésre igen a válasz.

Mindemellett a betegek is sokat tehetnek a rezisztencia kialakulása ellen.

- Ne tartsunk otthon korábbi kezelésekből megmaradt antibiotikumokat, és a dobozban maradt tablettákat ne ajánljuk fel beteg családtagjainknak bevitelre. Mi magunk se szedjük antibiotikumot orvosi javaslat nélkül, pusztán rokonok, barátok tanácsaira hagyatkozva. A rendelt antibiotikumból ne tartalékoljunk egy esetleges későbbi betegség esetére.

- Amennyiben az orvos antibiotikumkúrát írt elő, a gyógyszereszedésben pontosan kövessük az orvosi utasításokat. A gyógyszert mindig az előírt időben és adagban vegyük be, ne hagyjunk ki egyetlen gyógyszereszedési időpontot sem, de ne vegyünk be a javasoltnál nagyobb dózist sem abban a reményben, hogy így hamarabb vége lehet a kúrának. Mindig pontosan annyi ideig szedjük az antibiotikumot, amennyit az orvos előírt. Ha például az orvos 5 napos gyógyszereszedést írt elő, akkor

se hagyjuk abba a kúrát a harmadik napon, ha addigra teljesen gyógyultnak érezzük magunkat.

- Vírusos fertőzés ellen ne szedjük antibiotikumot. Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy az antibiotikumok a vírusokkal szemben tehetetlenek, így szedésük előnyével nem jár, ugyanakkor hozzájárulhat a rezisztens baktériumtörzsek megjelenéséhez. Előfordulhat, hogy egy eredetileg vírusfertőzésnek indult betegség később baktériummal felülfertőződik. Ilyenkor lehet létjogosultsága antibiotikum felírásának. Ennek eldöntése, hogy ez a helyzet áll-e fenn, mindig orvosi feladat, akárcsak a megfelelő antibiotikum kiválasztása, a szükséges adag meghatározása és a kúra időtartamának megszabása.

- Soha ne gyakoroljunk nyomást az orvosra azért, hogy jobb meggyőződése ellenére rendeljen antibiotikumot. Hagykozzunk rá annak megítélésében, hogy az adott esetben valóban az antibiotikum a legalkalmasabb kezelési mód, vagy sem.

- Vitassuk meg az orvossal a védőoltások lehetőségét, illetve azt, mely vakcinákkal vehetjük elejét egyébként antibiotikumkezelést igénylő fertőzéseknek.

- A mindennapi életben is tegyünk meg mindent a fertőzések megelőzésére rendszeres kézmosással, az ételek elkészítése során a higiénés szabályok szigorú betartásával, a fertőzött személyekkel való kontaktus kerülésével, biztonságos szexuális magatartással, a védőoltások beadatásával stb.

- Ugyanakkor ne feledjük, hogy a valóban indokolt esetekben szükséges az antibiotikumkezelés, ezért ne vonakodjunk az orvos által szükségesnek tartott antibiotikumkúrától pusztán attól való félelmünkben, hogy a gyógyszer bevitelével hozzájárulhatunk a rezisztencia terjedéséhez.

EZ A TÁJÉKOZTATÓ NEM HELYETTESÍTI AZ ORVOSI KEZELÉST. A BETEGEK SZÁMÁRA KÉSZÍTETT MÁSOLATOKTÓL ELTEKINTVE FELHASZNÁLÁSA CSAK A KIADÓ ÍRÁSOS HOZZÁJÁRULÁSA NYOMÁN ENGEDÉLYEZETT.